

СТАНОВИЩА ДО ЦИК, ИЗЛОЖЕНИ ОТ ЧЛЕНОВЕ НА ОБЩЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ ПО ВРЕМЕ НА ЗАСЕДАНИЕ И ПОДКРЕПЕНИ ОТ СЪВЕТА

1. Изправени сме пред хипотезата дали да се запази възможността за проверка за злоупотреба с лични данни, която се случва константно по време на избори, или да я прекратим, на базата на съмнения за възможна злоупотреба със същите данни.

Става дума за създадената преди дни от ЦИК възможност за проверка по ЕГН - дали името на гражданите фигурира в подписката за регистрация за избори на някоя партия, коалиция или ИК.

В публичното пространство има мнения, че някой може да злоупотреби с данните, проверявайки възможните политически пристрастия на гражданите.

Въпреки това, считаме, че възможността за проверка трябва да остане като превенция срещу доказаните злоупотреби с лични данни, при регистрация на политически субекти пред ЦИК.

Съществуващата в момента проверка не борави директно с ЕГН на потребителите, като вместо него извършва проверка с генериран код (MD5 сума) на самото ЕГН. При това, към сървъра на сайта на ЦИК НЕ СЕ изпраща самото ЕГН, а въпросният код.

Предложението ни е ЦИК да обсъди и да добави някоя от следните допълнителни функционалности:

1. 1. При попълване на данните за проверка да се въвежда имейл на потребителя, на който да изпраща линк за потвърждение. При тази възможност съществува вариант проверката да бъде ограничена до еднократна;

1. 2. Друга опция е въпросният имейл може да се получава и произволно дълъг код, който да бъде въведен при всяка повторна проверка на същото ЕГН. MD5 кодът може да бъде временно или трайно (до края на изборите) асоцииран с имейла, което ще предотврати възможността за проверка на няколко ЕГН с един имейл.

1. 3. По-скъпата (за операторите и държавата) възможност е да се получава СМС с код, който да се въвежда при проверка. Тук е необходимо проверяващият да желае да даде мобилния си номер, а MD5 кодът, описан по-горе, може също да бъде ползван за ограничаване на възможността от проверка на повече от 1 ЕГН.

2. Във връзка с изпълнението на чл. 57, ал. 1, т. 20 от ИК, Централната изборителна комисия следваше да публикува до 6 април 2014 г. списък с номерата и адресите на изборителните секции в районите и броя на изборителите в тях. За нас като наблюдатели на изборите този списък е важен, за да можем да планираме добре работата си. Препоръката ни е да се публикува целият списък в екселски файл, за да може да се сваля и обработва с цел анализ - сега трябва да се клика на всяка община и населено място поотделно.

Установихме прекъсване в поредността на номерацията на секциите – това така ли ще остане или тези „дупки“ ще бъдат запълнени?

Установява се наличие на секции с „нула“ изборители – това грешка ли е или ще остане по този начин?

Установява се наличието на немалко селски секции с изборители под 10 души – този подход ще се запази ли?

3. ЦИК да публикува обобщена справка от протоколите на ГРАО за проверените подписки на партии, коалиции и ИК, като предостави данните според реквизитите, залегнали в Решение № 39-ЕП от 2 април 2014 г., допълнено с Решение № 79-ЕП от 2014 г., съгласно обхвата на извършваната от ГД„ГРАО“ в МРРБ проверка на списъците по чл.133, ал.3. т.5, чл. 140, ал.3, т.6 и чл. 367, ал.2 от ИК.

4. **Информационно-разяснителната кампания за изборителите.**
Необходимо е информационно - разяснителната кампания на ЦИК да се фокусира силно върху образование на изборителите и стимулиране на участието им политическия процес - да включва обяснение на същността на изборния процес - какво и как се случва след подаването на гласа на изборителя; как гласовете се превръщат в мандати; как се проследява процесът от независими наблюдатели, застъпници, представители на политическите партии; къде и как гражданите могат да се запознаят със сканираните копията от протоколите на СИК и РИК и в какъв срок те се публикуват на сайтовете на РИК; в какъв срок се обявяват резултатите от ЦИК и т.н. Особен акцент в тази кампания следва да има върху вида на бюлетината и начина на попълването ѝ, както и върху знаците, които се използват.
Необходимо е да се разясни, в кои случаи гласът е невалиден.
Препоръчително е ЦИК да обяви на сайта си плана за информационно-разяснителната кампания – целеви групи, колко и какви клипове ще се излъчват, в кои медии, разпространението на какви други информационни

материали се предвижда, цена на кампанията.

На избори през 2013 г. нямаше яснота в рамките на бюджет от 350 000 лв. (предвидени по план-сметката на МС за разяснителна кампания на ЦИК за правата и задълженията на гражданите и за начина на гласуване) какво е планирано, какво е изпълнено от ЦИК и при какви финансови условия. Препоръчително е информационно-разяснителната кампания да следва предварително разработен план за достигане на различни целеви групи и да работи с индикатори, измерващи удовлетвореността на гражданите от получаваната информация и степента на информираност на таргет групите.

5. Подаване на сигнали за нарушения

Гражданите следва да бъдат информирани от изборната администрация - как и за какво могат да се подават жалби и сигнали до институциите и каква реакция могат да очакват от тях. Препоръчително е на сайта на ЦИК да има форма за подаване на сигнал от граждани и специален раздел, разясняващ процедурата за разглеждане на жалби и сигнали; да са посочени сроковете за вземане на решения от изборната администрация при разглеждане на сигнали/жалби за нарушения на изборния кодекс; кой е компетентният орган, който се произнася; кой налага санкциите, какъв е размерът им и всяка друга информация, която изяснява как действа изборната администрация в случаите на нарушаване на правилата за провеждане на кампанията и организиране на изборния процес. За гражданите и участниците в изборите тази информация е много важна, за да знаят как, кога и кого следва да се сезират при констатиране на нарушения. Така се създава предвидимост в поведението на институциите и доверие.

ОС счита за целесъобразно ЦИК със свое решение да определи процедурен ред за подаване, приемане, срокове и начин на реагиране на жалби и сигнали и записването им в публичен регистър не само в ЦИК, но и в РИК.

6. ОТНОСНО съдържанието на приложения № 5 и № 70, утвърдени с Решение на ЦИК № 29-ЕП от 29 март 2014 г. като образци на изборни книжа за произвеждане на избори за членове на Европейския парламент

6.1. Приложение № 5 Избирателен списък за гласуване в места за изтърпяване на наказание лишаване от свобода и за задържане

На произведените извънредни парламентарни избори за народни представители през месец май 2013 г., „АРОЛ” осъществи наблюдение на гласуването в избирателните секции, открити на територията на местата за лишаване от свобода и задържане в Република България.

В изборния ден, по отношение идентифицирането на избирателя пред председателя или член на комисията в наблюдаваните секции, „АРОЛ” констатира следната практика:

Самоличността на избирател, притежаващ в момента на задържане български личен документ, отнет или иззет по реда на чл. 74, ал. 1 от Закона за българските лични документи (загл. изм. - ДВ. бр. 82 от 2009 г.) или на чл. 242, ал. 3 (изм. - ДВ. бр. 82 от 2009 г.) от Закона за изпълнение на наказанията или задържането под стража (ЗИНЗС), се установяваше чрез представена лична карта;

Самоличността на избирател, който в момента на задържане не е притежавал български личен документ или същия е с изтекъл срок на валидност, се установяваше чрез личното досие, съставено на основание чл. 54, ал. 1 (изм. - ДВ. бр. 103 от 2012 г.) от ЗИНЗС.

И в двете хипотези, самоличността на избирателя се потвърждаваше от присъстващия в деня на гласуването старши офицер.

Констатираната практика бе в съответствие с решение на ЦИК, взето на заседание, проведено на 19 април 2013 г., съгласно което „в местата за задържане и изтърпяване на наказанието лишаване от свобода и за задържане самоличността на лицата с избирателни права се установява по предвидения в ЗИНЗС ред. Посоченият закон се явява специален по отношение на Изборния кодекс.”

В единични случаи избирателните комисии не спазваха тази практика. Например в СИК № 234608035, открита на територията на следствения арест в гр. София на адрес бул. „Г.М. Димитров” № 42, по указания на председателя на комисията не бяха допуснати до гласуване 125 (сто двадесет и пет) лица, вписани в избирателния списък и непритежаващи лична карта в момента на задържане, но с установена самоличност по реда на ЗИНЗС.

С оглед по-пълното гарантиране на възможността за упражняване правото на глас на лицата, които в изборния ден са задържани, но не изтърпяват наказание лишаване от свобода и избягване на противоречива практика за установяване на тяхната самоличност, предлагаме ЦИК с решение да допълни приложение № 5 като към обяснителните бележки под таблицата с графите от избирателния списък приеме нова точка 3 със следното съдържание:

„В деня на гласуването самоличността на лицата с избирателни права в местата за изтърпяване наказание лишаване от свобода и за задържане се установява по предвидения в ЗИНЗС ред.”

6.2. Приложение № 70 Списък на избирателите, подкрепящи регистрацията на независим кандидат за член на ЕП от РБ

№	Име	ЕГН/ЛН	Постоянен адрес/адрес на пребиваване	№ л.к./ паспорт	№ на удостоверение за пребиваване и дата на регистрация	Подпис	Подпис на члена на инициативен комитет, пред когото е положен подписът на избирателя

„Списъкът трябва да съдържа имената, саморъчните подписи, ЕГН/ЛН и другите данни на не по-малко от 2500 избиратели с постоянен адрес/адрес на пребиваване на територията на Република България и са живели най-малко през последните 3 месеца в Република България или друга държава – членка на ЕС, подкрепящи издигането на независимия кандидат. Подписите се поставят пред член на инициативния комитет.”

Така написан текстът, в съвкупност с графите от таблицата, оставя впечатлението, че избирателите български граждани трябва да попълват в списъка номера на личната си карта и постоянния си адрес, а не само три имена и единния граждански номер каквато е нормата на чл. 367, ал. 2, изречение второ на ИК "Избирателят - български гражданин, посочва имената и единния граждански номер, а".

С оглед постигане на яснота, прецизност и правилно приложение на чл. 367, ал. 2 от ИК, предлагаме ЦИК с решение да допълни приложение № 70 като след последното изречение от текста под таблицата се създаде втори самостоятелен абзац със следното съдържание:

„Избирател - български гражданин, посочва имената и единния граждански номер, а избирател гражданин на друга държава - членка на Европейския съюз, имащ статут на постоянно или продължително пребиваващ - имената, личния номер, номера на личната карта или паспорта, номера на удостоверението за пребиваване и датата на регистрация, посочена в него.

6.3. Приложение № 70 Списък на избирателите, подкрепящи регистрацията на независим кандидат за член на ЕП от РБ

„Установихме, че в Приложение № 70 „Списък на избирателите, подкрепящи регистрацията на независим кандидат за член на Европейския парламент от Република България”, прието с решение № 29-ЕП от 29.03.2014 г., са въведени реквизити, които не са включени в изискванията в чл. 367, ал. 2 от Изборния кодекс (въведена е допълнителна колона „постоянен адрес/адрес на пребиваване”). Освен че надхвърля изискванията на закона, въведеното изискване отразява **неравнопоставен подход в условията за регистрация на независимите кандидати и условията за регистрация на политическите партии и коалиции.**

Настояваме ЦИК да приведе образеца на Приложение № 70 в съответствие с изискванията на закона.”

7.

7.1. Текстът, предвиден от ЦИК за протокола от ЦИК лист 1, част 2, т. 7, е нужно да бъде синхронизиран с текста от изборния кодекс в чл. 278, ал. 2, т. 5. Сегашният текст в т. 7 от протокола създава двусмислие при какво условие бюлетината се обявява за невалидна.

7.2. ПОЗИЦИЯ НА ГИСДИ от 8 април 2014, представена на заседание на ОС към ЦИК, с предложение ЦИК да приеме това становище като свое и да информира медиите, че трябва да спазват посочените законови изисквания професионални стандарти

**ОГЛАСЯВАНЕ НА ДАННИ, РЕЙТИНГИ, ИЗБОРНИ ПРОГНОЗИ
ОТ „ДОПИТВАНИЯ ДО ОБЩЕСТВЕННОТО МНЕНИЕ
ИЛИ СОЦИОЛОГИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ ПО ПОВОД НА ИЗБОРИТЕ”
(ИК, чл. 205)**

Проблем: зачестява некоректното спрямо закона и професионалните стандарти публикуване на данни от предизборни рейтингови изследвания.

Необходимост от реакция на ЦИК:

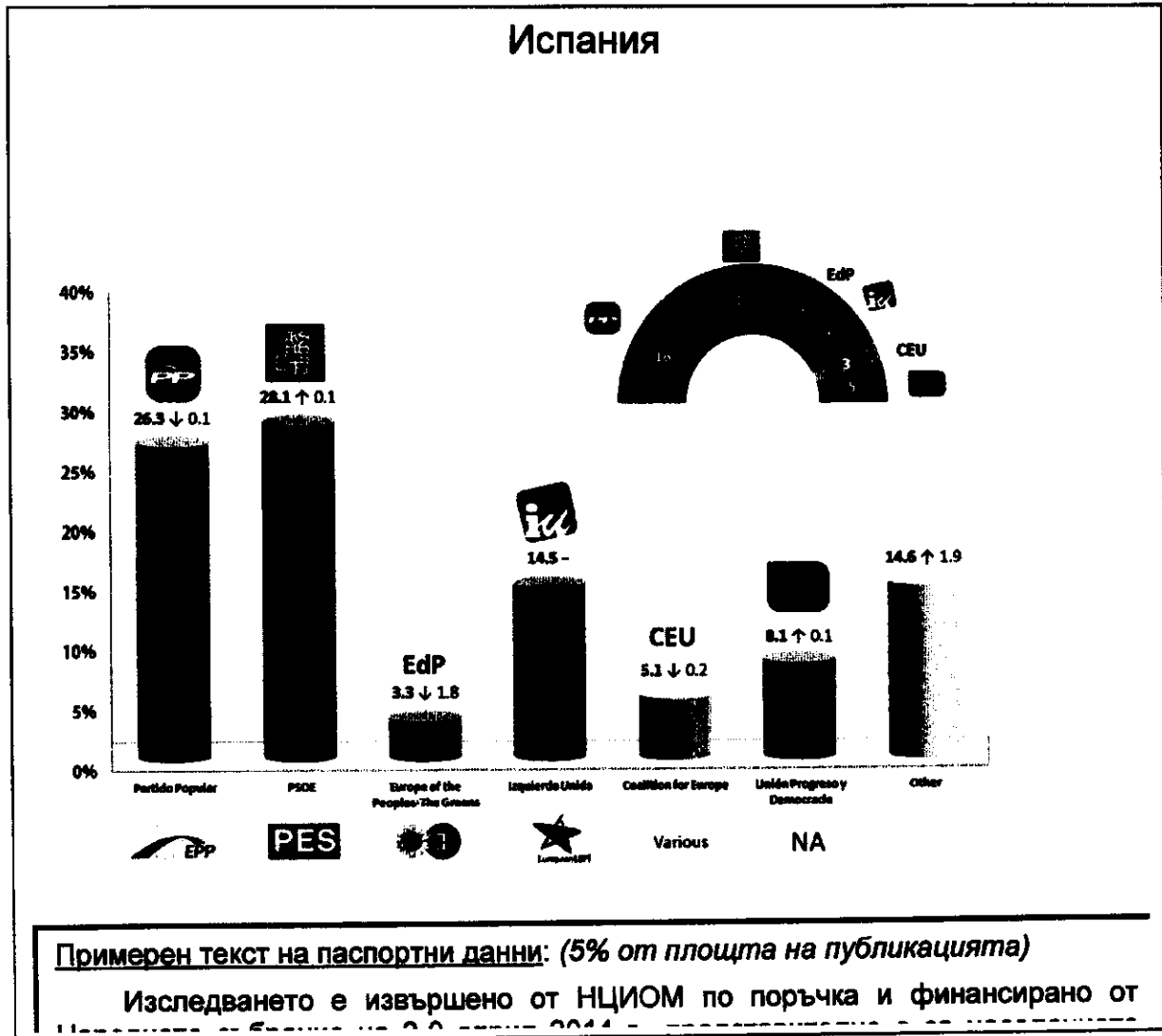
Нужно е на медиите да се припомни тяхното законово задължение да обявяват данните от изследвания, заедно с паспортните данни от всяко изследване.

Добра практика:

Европейски стандарт е, освен обявяването на възложителя, източника и финансирането, да бъде обявено и дали изследването е представително, обемът на извадката, времето на терена, методиката на регистрацията.

ОС настоява за специално решение на ЦИК относно обявяването на данни, рейтинги и прогнози от предизборни рейтингови изследвания и по-специално за паспортните характеристики за всяко изследване като 5% от площта за публикуване, както и като начало и край в електронните медии.

Пример за графично оповестяване на рейтинг

Паспортни данни за всяко публикувано (огласявано) изследване

Задължителни съгласно Нов Изборен кодекс, чл. 205
Възложител – ИМЕ на организация/институция/фондация/медия/... Изпълнител – ИМЕ на агенция/институт за изследвания Източник на финансиране – ИМЕ на организация/институция/фондация/медия/...
Задължителни съгласно професионалните стандарти за добра изследователска и медийна практика в Европа
Терен – от Дата до Дата (когато е набирана индивидуалната информация). Обем на извадката – 1000 д., 1200 д., 2000 д., ... Извадка: представителна или непредставителна. Ако е представителна: за кого е представителна – цялото пълнолетно население или само за: район, град, местност, или за друга възрастова група, или за... Метод на регистрация: интервю лице-в-лице в дома на реципиента; интервю по телефона; интервю на улицата; групов анкета; индивидуална анкета; онлайн анкета; пощенска анкета; ...
Допълнителна информация
Метод на извадката: поименна, адресна, двустепенна стохастична; предварително стратифицирана; квотна антуражна; квотна по Киш; квотна по ... Сравнимост с предишно изследване: изследване от ... Дата на първа публикация

ИЗБОРЕН КОДЕКС

Обнародван ДВ. бр.19 от 4 март 2014 г.

Чл. 205. (1) От деня на обнародването в „Държавен вестник“ на указа на президента, съответно на решението на Народното събрание за насрочване на съответния вид избор, до изборния ден включително всяко огласяване на резултати от допитвания до общественото мнение или на социологически проучвания по повод на изборите, извършено чрез медийна услуга или по друг начин, трябва да съдържа и информация за възложителя на допитването или проучването, за организацията, извършила допитването или проучването, и за източниците на финансирането му.

(2) Информацията по ал. 1 се представя пълно и ясно, като в печатен или друг текстови материал е в обособено поле на видно място и заема не по-малко от 5 на сто от общата площ на материала, а в аудио- и аудио-визуални материали, излъчени по електронните медии, или в представяне пред публика – веднъж в началото и веднъж в края на материала или представянето.

(3) Разпоредбите на ал. 1 и 2 се прилагат и в случаите, когато агитационни материали на партии, коалиции, инициативни комитети и кандидати съдържат или се позовават на резултати от допитвания до общественото мнение или на социологически проучвания.

(4) Лицата, които провеждат допитвания до общественото мнение или социологически проучвания по повод на изборите и/или огласяват резултати от тях, не може да се позовават на служебна, търговска или друга защитена от закон тайна, за да не представят информацията по ал. 1.

(5) Резултати от допитвания до общественото мнение по повод на изборите не може да се огласяват под каквато и да е форма 24 часа преди изборния ден до обявяване края на изборния ден на територията на страната.
